

Gaziantep İli Doğal ve Kültürel Peyzaj Potansiyeli İçin Yönetim Planı Önerisi

Sait Ersin ÖZBADEM^{1,*}, Pelin OKKIRAN², Banu GÖKÇEK², Hakan DOYGUN¹

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı AD,
² Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Fen İşleri Daire Başkanlığı, Park Bahçeler Şube Müdürlüğü,
*İletişim yazarı: ersinozbadem@hotmail.com

Özet

Gaziantep, Şehitkamil, Şahinbey olmak üzere iki metropol ilçeye ayrılmıştır. Gaziantep, Türkiye'nin hâla yaşanılan en eski kenti olup, Dünyanın da hâlâ yaşanılan en eski kentlerinden birisi olma özelliği taşımaktadır. Bu çalışmada, Gaziantep ilinde bulunan ve korunmaya yönelik yüksek potansiyel taşıyan doğal ve kültürel peyzajlar ve bu peyzajlar üzerinde tarımsal ve kentsel kaynaklı çevresel baskılar analiz edilmiştir. Analizler ile elde edilen verilerden yola çıkılarak, peyzaj potansiyeli yönetim planına altlık oluşturacak SWOT analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde, doğal ve kültürel peyzaj değerlerini sürdürülebilir bakış açısıyla iyileştirmek ve korumaya yönelik yönetim planı oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışma ile elde edilen verilerin, il çevre düzeni ve nazım imar planı gibi çalışmalara veri teşkil etmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gaziantep, Doğal ve kültürel potansiyel, Peyzaj planlama, Peyzaj yönetimi

Management Plan Proposal for Natural and Cultural Landscape Potential of Gaziantep

Abstract

Gaziantep divides into two metropolitan districts including Şehitkamil and Şahinbey. Gaziantep is the oldest city of TURKEY and in the world stil experienced. In this study, agricultural and urban-induced environmental pressures on natural and cultural landscapes in Gaziantep has high potential on protection are analyzed. On the basis of the data obtained from analysis SWOT analysis is made for potential landscape management plan. At the conclusion in the study, natural and cultural landscape values with sustainable perspective are tried to improve and the management plan is tried to create. The data obtained with the study such as the provincial environmental schemes and the master plan are intended to constitutes as data.

Keywords: Gaziantep, Nature land cultural potential, Landscape planning, Landscape management

1. GİRİŞ

İlimiz, ilk uygarlıkların doğduğu Mezopotamya ve Akdeniz arasında bulunuşu, Güneyden ve Akdeniz'den; Doğuya, Kuzeye ve Batıya giden yolların kesişme noktasında olması dolayısıyla uygarlık tarihine yön vermiştir. Bu nedenle ilimiz tarih öncesi çağlardan beri insan topluluklarının yerleşme alanı ve uğrak yeri olmuştur.

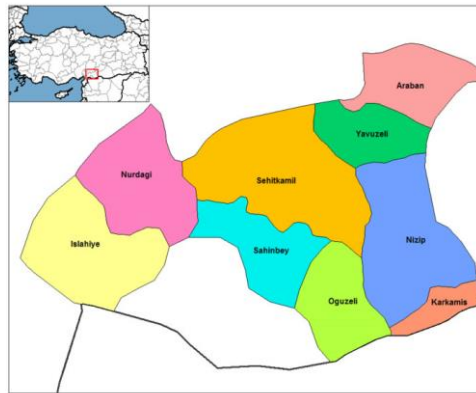
Gaziantep, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük, Türkiye'nin ise 6. büyük ili olup nüfusu, ekonomik yapısı, turizm potansiyeli ve büyükşehir statüsü ile bir metropol şehirdir (Şekil 1). İlin doğusunda Şanlıurfa, batısında Osmaniye ve Hatay, kuzeyinde Kahramanmaraş, güneyinde Suriye, kuzeydoğusunda Adıyaman ve güneybatısında Kilis illeri bulunmaktadır (Şekil 2). Merkezde Şahinbey, Şehitkamil, Oğuzeli olmak üzere Nizip, Karkamış, İslahiye, Araban, Yavuzeli ve Nurdagi olarak toplam 9 ilçeden oluşmaktadır (Şekil 3).

Şekil 1. Türkiye Bölgeler Haritası Gaziantep Konumu

Şekil 2. Türkiye İller Haritası Gaziantep Konumu

Şekil 3. Gaziantep ilçelerinin konumu

Akdeniz Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin birleşme noktasında yer alan ilimiz 36° 28' ve 38° 01' doğu boylamları ile 36° 38' ve 37° 32' kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. İlimiz 6222 km²lik alanıyla Türkiye topraklarının yaklaşık olarak %1'lik bölümünü kapsamaktadır. İlimizde genellikle dalgalı ve engebeli araziler yaygındır. Güneyde Hatay ve Osmaniye sınırını oluşturan Amanos (Nur) Dağları yer almaktadır. Güneydoğu Torosların uzantıları olan Sof dağlarının bulunduğu ilde ayrıca Dülükbaba, Sam, Ganibaba ve Sarıkaya Dağları da yer almaktadır. İslahiye, Barak, Araban, Yavuzeli ve Oğuzeli ilin önemli ovalarını, Fırat Nehri, Nizip Çayı, Afrin Çayı, Merziman Çayı ve Alleben Deresi ise ilin önemli akarsularını oluşturmaktadır. Gaziantep'te çok sayıda pınar bulunmasına karşın hiç doğal göl bulunmamaktadır. Bu yüzden şehrin birçok yerine yapay göller ve barajlar inşa edilmiştir. Gaziantep şehri, Gaziantep Platosu üzerine kurulmuştur. Gaziantep'ten geçen Alleben Deresi iki merkez ilçeyi birbirinden ayırır.

Konumu sebebiyle Gaziantep'te Akdeniz iklimi ve Karasal iklimin bir karışımı görülmektedir. Hava özellikle Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında çok sıcaktır. Aralık, Ocak ve Şubat aylarında ise çok soğuktur. Gaziantep'te ölçülen en yüksek sıcaklık 42 °C, en düşük sıcaklık ise -13 °C'dir. Haziran-Eylül arasında Gaziantep, en az yağışı alır. En çok yağışı ise Aralık-Şubat arasında alır.

Gaziantep ilinin çok büyük bir bölümü Güneydoğu Anadolu step alanı içinde kalmaktadır. İlin Kuzeybatı kesimi ise Akdeniz bitki örtüsü ile Güneydoğu Anadolu step örtüsü arasında bir geçit alanı durumundadır. İl merkezinin yakınında hiç doğal orman bulunmaz. Bu yüzden il çevresinde kızılçam ağaçlarından oluşan yapay ormanlar oluşturulmuştur. Gaziantep topraklarının 1/4'ü tarıma elverişli topraklardan oluşmuş olup, bu toprakların bir bölümü Fırat Nehri'nin sularıyla sulanmaktadır. Gaziantep'in sulama yapılan bu topraklarında Antepfıstığı, zeytin, pamuk, üzüm, kırmızı biber ve keten gibi ekonomik değeri yüksek sanayi bitkileri ile mercimek, buğday ve arpa gibi hububat ürünleri yetiştirilmektedir.

Gaziantep 1.844.438 nüfusa sahiptir (TÜİK, 2013). Coğrafi yönden GAP'ın giriş kapısı, sanayisi ve ticari hacmiyle de GAP kalkınmasında temel teşkil eden Gaziantep, ekonomik yönden çevresindeki 18 ili etkisi altında tutmaktadır.

Gaziantep ilinde, Organize Sanayi Alanlarının gelişmesi ve sayısının artması ile çoğalan fabrikaların artması, tarımın makinalaştırılarak üretimin iyileştirilmesi, üretim alanlarının farklılaşması, bunun sonucu olarak kırsal kesimden şehre göçün artması ve özellikle Gaziantep ilinin Akdeniz Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nin bağlantı noktası olması, göçlerin yoğunluk kazanmasına ve İl nüfusunun hızla artmasına neden olmuştur.

Şehrimize yoğun göçün olması çarpık ve plansız bir kentleşmeyi beraberinde getirmiştir. İlimiz sanayi yatırımlarının artması, istihdam olanaklarının gelişmesi nedeniyle yakın illerin kırsal alanlarından ekonomik nedenlerle göç edenler kente gelen nüfusun içinde önemli bir paya sahiptir.

Ülkemizde yaşanan göç hareketinin, çok kısa zamanda ve yoğun bir şekilde yaşanmış olması, kontrolsüz ve düzensiz yerleşimlerin oluşmasına neden olmuştur. Gecekondu tipi olarak yapılaşma ile başlayan yerleşmeler, talebin artması ile belirli bir toprak rantının oluşmasına neden olmuş ve betonarme yapıların oluşmasını sağlamıştır. Ancak yapılaşma kalitesinin artması, yerleşim kalitesinin artmasına neden olmamıştır. Aksine bir plan dahilinde ilerlemeyen yapılaşmalar, binalar arasında gerekli hava sirkülasyonu, güneşlenme, mahremiyet mesafesi olmasını, mahalle ölçeğinde yeterli sosyal donatı alanı boşluğu, yol boşluklarının oluşmasını engellemiştir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 31 Mart 2014 seçimlerinde mücavir alan sınırları genişlemiştir. 6360 sayılı yasa ile sorumluluk alanları daha öncesinde merkezden 20 km ile sınırlı olan mücahit alan sonrasında il sınırları kapsamında tüm ilçeleri içine alarak genişletilmiştir. Bu son duruma göre Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 15.122.908 m2 aktif yeşil alanda kent halkına hizmet vermektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Gaziantep ilinde bulunan ve korunmaya yönelik yüksek potansiyel taşıyan doğal ve kültürel peyzajlar ve bu peyzajlar üzerinde tarımsal ve kentsel kaynaklı çevresel baskılar analiz edilmiştir.

Korunmaya yönelik yüksek potansiyel taşıyan doğal peyzaj alanları: Yaylalar, Ormanlık alanlar, bitki örtüsü ve yaban hayatıdır. Korunmaya yönelik yüksek potansiyel taşıyan kültürel peyzaj alanları ise Gaziantep kalesi, höyükleri, antik kentleri ve park alanlarıdır.

Doğal peyzaj alanlarından Gaziantep Yaylaları, rengarenk kır çiçekleri, dağ çayırları ve çeşitli ağaç türlerinin kapladığı, suyunun soğuk, havasının serin ve yerleşim yerlerinin çok yükseklerindeki düz ve yüksek yerlerdir. Gaziantep yaylaları doğanın temiz havasını ve muhteşem güzellikteki manzaralarını insanlara cömertçe sunarlar. Yaylalarda doğa ile baş başa olup şehrin kirli havasından ve gürültüsünden uzak, temiz havada, çevresi ağaçlarla çevrili, her tarafı çimlerle kaplı ve kır çiçekleriyle bezenmiş ortamda dinlenmek için kamp kurula bilinir, kır koşuları, dağ yürüyüşü (Treking) yapıla bilinir. Yine buz gibi suların aktığı Gaziantep yaylalarında küçük derelerin kenarında gününbirlik piknik yapıla bilinir. İlde Yayla Turizminin yapılacağı iki yayla bulunmaktadır. Bunlar Sofdağı Yaylası ve Hızır Yaylasıdır. Güneydoğu Torosların uzantısı olan Sof dağlarının üzerinde bulunan Sofdağı Yaylası, Gaziantep'e 32 km. uzaklıktadır. Gaziantep şehir merkezine yakın olmasından dolayı hafta sonları yoğun ziyaretçi almaktadır. Hızır Yaylası iklimin verdiği özellikle her mevsim yeşillikler içinde bulunan Hızır Yaylası, İslahiye ilçesi Altınüzüm beldesinin 20 km. batısında Amanos Dağlarının tepesinde bulunmakta ve yeşilin her tonunun görülebileceği ve gökyüzünün mavisıyla kucaklaştığı bir yaylalar topluluğudur. Yayla tahminen deniz seviyesinden 1300-1500 m. yüksekliktedir. 15.12.1994 tarih ve 94/6345 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Turizm Merkezi ilan edilmiştir.

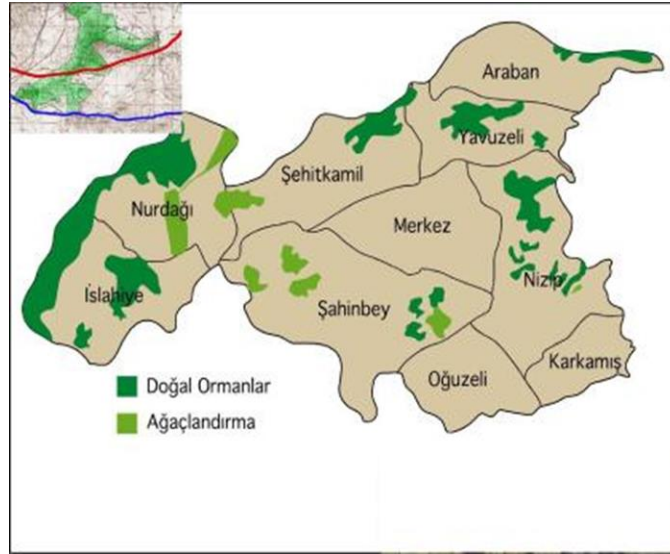
Gaziantep ilinde çok az doğal orman bulunmaktadır. İldeki toprakların sadece %14'ü ormanlık alanlarla kaplıdır. Bu ormanlarda özellikle meşe ve kızılçam ağaçları hâkimdir. Meşe ormanlarının hepsi bozuk olup koruma altındadırlar. Kızılçam ormanlarının çoğunluğu yapay ormandır. Gaziantep ilinin batı ve kuzey çevreleri ormanlık, bozkır ve meralarla çevrilidir. İlin topraklarının yüzde 60'ı tarıma elverişlidir. Bu kısım, tarlalar, zeytin, antepfıstığı, meyva ve sebze bahçeleri ile bağlarla kaplıdır.

İlimiz sınırları içerisinde bulunan orman alanları aşağıdaki tabloda (Tablo 1) gösterilmiştir.

Tablo 1. Gaziantep Orman Varlığı

İl Genel Alanı (ha)	Açık Alan (ha)	Koru Ormanı (ha)	Bozuk Baltalık Orman (ha)
622.200	539.272	28.850	54.078

Ağaçlandırma ve ORKÖY Şube Müdürlüğü 2010

Şekil 3. Gaziantep ili Doğal ormanlar ve ağaçlandırma alanları

İlimiz ormanları genelde yüksek tepeliklerde oluşmuştur. Bunda iklimin önemi çok fazladır. Yağışlar itibari ile kurak bir bölge olduğundan ovalık kesimlerde fazla ormanlık alan bulunmamaktadır. İlimizdeki toplam orman alanı 92.400 ha'dır. İlimizde, orman, step, mera ve sulak alanlar haricinde farklı bir ekosistem tipi bulunmamaktadır.

“Flora of Turkey”e göre Gaziantep ilinde 645 adet bitki türü bulunmaktadır. Bu bitki türleri içerisinde 56 tanesi endemiktir.

F.4.1.2 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu Uyarınca Çevre ve Orman Bakanlığı'nca Belirlenen “Yaban Hayatı Koruma Sahaları ve Yaban Hayatını Yerleştirme Alanları” ilimiz İslahiye ilçesi sınırları içerisinde Tahtaköprü Baraj Gölü 14.11.1996 tarih ve 220 sayılı Bakanlık oluru ile Yaban Hayatı Koruma sahası olarak ilan edilmiştir. Bu saha gerek su kuşları, gerek göçmen kuşlar için önemli geçit bölgesinde yer aldığından su kuşları, göçmen kuşlar, çil ve kınalı keklik için önemli bir barınma ve kışlama alanı özelliği taşımaktadır. Kültürel peyzaj alanları arasında en önemlisi Gaziantep' in kaleleridir (Tablo 2).

Tablo 2. Gaziantep'in Kaleleri

S. No	Adı	İli	İlçesi	Bulunduğu Yer
01	Gaziantep Kalesi	Gaziantep	Mrk. Ş. Bey	İl Merkezi
02	Ravanda Kalesi	Kilis	Polateli	Belenözü K.
03	Rumkale	Gaziantep	Nizip	Kalemeydanı K.
04	Soldağı Kalesi	Gaziantep	Mrk. Ş. Kamil	Dımaşklı Köyü
05	Telli Kalesi	Gaziantep	İslahiye	Telli Köyü

Kentin tam merkezinde yer alan Gaziantep Kalesi, Türkiye'de ayakta kalabilen kalelerin en güzel örneklerinden birisi olup, gerek ihtişamı ve heybetiyle, gerekse bir sır gibi gizlediği tarihiyle şehir merkezinde hemen herkesin dikkatini çekmektedir. Gaziantep Kalesinin ne zaman ve kimler tarafından yapıldığı hususunda kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte Kalenin, ilk olarak Roma döneminde bir gözetleme kulesi olarak yapıldığı ve zaman içerisinde genişletildiği anlaşılmıştır. Bugünkü biçimini ise Bizans İmparatoru Justinianus döneminde M.S. VI. yüzyılda almıştır. Kale daire planlı olup, çevre uzunluğu 1200 m'dir. Büyük taşlardan örülmüş duvarlar 12 kule ve burçla desteklenmiştir. Kale çevresinde eni 30 m derinliği 10 m olan bir hendek bulunmaktaydı ve kaleye geçiş için doğru açılan bir köprü ile

sağlanmaktaydı. Kalenin kuzey burçlarından bir tanesinin Roma eseri olduğu söylenmektedir. Batıdaki burçların ise Memlüklü döneminde yapıldıkları kitabeden anlaşılmaktadır. Yine kitabelerden anlaşıldığına göre kale köprüsünün iki yanındaki iki kule de Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaptırılmıştır. Gaziantep Kalesi içerisinde yer alan zindanların bulunduğu galeri Gaziantep Büyükşehir Belediyesince restore edilerek Gaziantep Savunması ve Kahramanlık Panoraması Müzesine dönüştürülmüştür.

Diğer bir kültürel peyzaj alanı antik kentler olup Dülük Antik Kenti, Belkis/Zeugma Antik kenti, Yesemek Antik kenti ve Sakçagöz Antik kentleridir.

Dülük Antik Kenti Gaziantep kent merkezinin 10 km. kuzeyinde bugünkü Dülük köyünde bulunmaktadır. Tarihi İpek Yolu'nun üzerinde bulunan antik kentte M.Ö. 600.000 yılında Şarklı Mağarada insanların yaşadığına dair bulgular elde edilmiştir.

Belkis/Zeugma, Gaziantep'in Nizip ilçesinin 10 km. doğusunda, Fırat Nehri kenarında aynı adı taşıyan köyde yaklaşık 20 bin dönümlük bir arazi üzerinde kurulmuştur. M.Ö III. yüzyılda Büyük İskender'in Generallerinden Selevkos Nikator I. Belkis/Zeugma'nın ilk yerleşimi olan Selevkeya Eupharates kentini kurar. Belkis/Zeugma M.Ö. 64 yılında yılında Roma İmparatorluğunun topraklarına katılır, ismi ise geçit yeri ve köprü anlamına gelen Zeugma olarak değiştirilir. Belkis/Zeugma Helenistik, Roma ve Bizans döneminde önemli bir lejyon kenti olmuştur. Aynı zamanda Kommagenelilerin de dört önemli kentinden birisidir.

Antik dönemlerde doğunun önemli şehirlerinden birisi olan Karkamış'ın Güneyine düşmektedir. Antik kent günümüzde bir sınır kenti durumundadır. Batıdaki iç kale ve şehir Türkiye hudutlarında dış kale ve dış şehir Suriye hudutları içerisinde. Kentin önemi antik dönemlerdeki stratejik konumundan kaynaklanmaktadır. Antik kentte birçok ilim adamı tarafından kazı çalışmaları yapılmıştır. İlk defa 1878 yılında İngiltere'nin Halep Konsolosu Seneke tarafından Karkamış' ta hiyeroglif yazılı tabelalar bulunması bir anda ilim camiasını ilgisini çekmiştir.

Antik kentte, Fırat Nehrine bakan yamaçlarda zenginlere ait evler ve bu evlerin tabanında çok sayıda sanat değeri yüksek mozaikler bulunmaktadır. Nekropolde bulunan çok sayıda kaya mezarlarında ise mezar stelleri, heykeller ve insan iskeletleri bulunmuştur.

Sakçagözü Gaziantep – Adana karayolu üzerindedir. Antik kent, Sakçagözü Köyü'nün üç kilometre kuzeyindedir. Bu antik kentin Geç Hitit döneminde önemli yerleşim merkezlerinden biri olduğu sanılmaktadır.

Yapılan kazılarda Hitit dönemine ait yapılar, kenti çevreleyen surlar, saray kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Burada bulunan çeşitli tarihi eserler ülkemizin önemli müzelerinde sergilenmektedir.

Gaziantep ili merkezinde her yıl, kent yapılaşması içine yeni yeşil alanlar dahil edilmekte ve bu alanlar kentsel yeşil alan olarak organize edilmektedir. Bunlar daha çok parklar ve kent ormanları olarak düzenlenmektedir.

Tarihi anlamda çok büyük bir öneme sahip Dülük antik şehir ve Nekropolünün olduğu yerin ayrıca görsel anlamda çok güzel bir peyzaja sahip olması dolayısı ile Tabiat Parkı olarak Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğümüze teklifi yapılmış ve Tabiat Parkı olarak tescil edilmiştir.

İlimizde Kültür Bakanlığı Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğünce Şahinbey İlçesi Geneyik Köyü İlköğretim okulunda bulunan dut ağacı ile Şahinbey İlçesi 33 pafta, 351 ada, 1 parselde bulunan dut ağacı tescil edilmiştir. Ayrıca 2008 yılında Gaziantep

ili Nizip ilçesi Bahçeköy Keldağ mevkiinde bulunan asırlık palamut ağacı anıt ağaç olarak tescil edilmiştir.

Gaziantep'te bulunan höyük sayısı 125 adettir. Bunlardan en önemlileri; Oylum, Belkis, Tilmen ve Zincirli Höyükleridir. Oylum Höyük; Gaziantep – Kilis Karayolu üzerindedir. Kazı çalışmaları devam etmektedir. Belkis Höyük; Nizip'in doğusunda ve 12 km. mesafededir. Halfeti' den Güney'e doğru akan Fırat'a bir kavis çizerek doğuya Birecik 'e yöneldiği yerdedir. Harabe geniş bir yer kaplar. Höyük haline gelmiş olan yüksek bir kalesi vardır. Harabeler arasında Hitit, Asur, Roma, Bizans ve İslam dönemine ait kalıntılar bulunmuştur. Burası Roma ve Bizans dönemlerinin önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. Çevrede Nekrapol ve mozaik kalıntıları vardır. Harabelerden çıkarılan eserler, Gaziantep, Ankara, İstanbul, Paris ve Berlin müzelerinde sergilenmiştir.

Tilmen Höyük; İslahiye İlçesinin 10 km. doğusundadır. Bölgenin en büyük höyüklerinden olup , 24 km. yüksekliğindedir. Araştırmalar burasının M.Ö.3000 yılının son döneminde büyük bir şehir olduğunu ortaya çıkarmıştır. Şehir iç ve dış kaleden oluşmaktadır. Duvarları büyük, düzgün kesme taştan yapılmıştır.

Höyüğün Kuzeydoğusunda 8 km yüksekliğinde 17 basamak ve rampayla çıkılan yuvarlak kuleler vardır. Kabartmalı ortostatlarda süslü saray geniş bir alanı kaplamaktadır. Höyükte pek çok araç-gereç, çanak-çömlek ve takılar, eşyalar çıkarılmıştır. Höyükle ilgili belirlenen tarih M.Ö.2000 ile 1000 yılları arasındadır. Zincirli Höyük; İslahiye'nin Zincirli Köyü'nde bulunan höyük Tunç çağından Romalılara kadar olan dönemde yerleşim merkezi olmuştur.

Yapılan kazılarda kent dokusunun daire biçiminde sağlam surlarla çevrili olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca tapınak ve saraylara ait çeşitli kalıntılar bulunmuştur. Esenbek Harabeleri Halk arasında "Gavur Öreni" olarak da bilinmektedir. Küçük Kızıl Hisar Köyü'nden başlayarak genişleyen bir vadi biçiminde Gaziantep'in bütün güneyini kaplar.

Bu alanda bulunan Karapınar, Kahveli, Delikpınar, Gazgözpınarı ve Esenbek pınarı Romalılar tarafından yapılan kanallarla bölgeye getirilmiş suyun kaynaklarıdır. Esenbek kentinin bir deprem sonucu yıkıldığı sanılmaktadır. 24 metre yüksekliğindeki höyüğün kuzeydoğusunda 8 metre yüksekliğinde, merdivenle çıkılan kuleler vardır. Höyükte birçok antik kalıntı bulunmuştur.

3.BULGULAR

Gaziantep ilinde bulunan ve korunmaya yönelik yüksek potansiyel taşıyan doğal ve kültürel peyzajlar ve bu peyzajlar üzerinde tarımsal ve kentsel kaynaklı çevresel baskılar analiz edilmiştir. Analizler ile elde edilen verilerden yola çıkılarak, peyzaj potansiyeli yönetim planına altlık oluşturacak SWOT analizi yapılmıştır.

SWOT Analizine göre;

Güçlü yönlerimiz

- Birçok kültürel değere sahip olmak
- Kurumların bu kültürel varlıkların destek projeler kullanılarak gün yüzüne çıkarma gayreti
- Yeşil alan rezervlerinin güçlü olması
- Kurumların bu varlıkların sürdürülebilirliğini sağlamasındaki duyarlılık
- Kent halkının sahiplenme duygusu
- Ekonomik gücün yüksek olması
- Siyasi güç

Zayıf yönlerimiz

- Bitki örtüsü çeşitliliğinin az olması
- İklim koşullarının sert olması
- Su kaynaklarının yetersiz olması
- Toprak yapısının uygun olmaması
- Göç sorunu
- Nüfus artışı
- Eğitim seviyesinin düşük olması
- Arazi fiyatlarının çok yüksek olması
- Siyasi baskı

Gaziantep ilinde son 10 yılda kültürel varlıkların ön plana çıkartılması hedeflenmiş ve bu bağlamda bölgenin ve ülkenin turizm kenti haline gelmesi sağlanmıştır. Kaleler, antik kentler, höyükler, müzeler kentin mutfağıyla birlikte kenti turizme açan en önemli değerlerden bir tanesidir. Şehre 5 yıldızlı otel zincirleri, kafeler ve restoranlarda artış sağlanmış olup gelen ziyaretçi sayılarımız bunun sonucunda artmaktadır. Bunlar kentimizin tanıtılması açısından önemli etkenler olmuştur. Kurumlar destek projeleri oluşturarak bu kültürel değerlerin ortaya çıkarılmasını, korunmasını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün kişi başına düşen aktif yeşil alanı 9 m² olup, Gaziantep'te bu rakam 8.5 m²'dir (GGB, 2014). Kent halkımızın kültürel bir değeri olan yeşil alanlar nerdeyse her mahalle ve her semtte ulaşabilecekleri yeşil alanlar olup, kent halkı tarafından aktif olarak kullanılmaktadır. Halk bu alanları kendi bahçesi gibi görmektedir. Ekonomisi güçlü olan kent halkının Dünyadaki bütün şehirleriyle bir bağlantısı vardır ve gezip gördükleri yerlerdeki güzel değerleri Gaziantep'e de katmak isterler. Kentimiz Büyükşehir Belediye başkanımızın bir önceki dönemde bakan olarak görev alması kentte oluşacak sorunların kısa sürede çözüme ulaştırılmasında etken oluşturmaktadır.

Gaziantep karasal bir iklime sahiptir. İklim koşullarının etkisiyle ilde bitki örtüsü çeşitliliği azdır. Su kaynaklarının yetersizliği ve toprak yapısının elverişli olmayışı yine bitki örtüsü üzerinde etkili bir rol oynamaktadır. Bölgenin en çok göç alan ili olması nedeniyle hızlı nüfus artışı görülmektedir. Göç eden kesimin daha çok doğu bölgesinden olması eğitim seviyesi üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Bu durum vandalizm ve çevre kirliliği yaratmaktadır.

Gereken kamulaştırma bedellerinin yüksek olması yeşil alan miktar artışlarını engellemektedir.

Arazi rantları yüzünden siyasi baskılar kullanılarak şehrin imar planındaki değişikliklere yol açması kentin yeşil alanlarla ilgili koridorlarını daraltmaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Gerek doğal gerekse kültürel peyzaj alanları üzerinde ki arazi rantı baskısı her geçen gün artmakta bunun yanında tarıma elverişli topraklarda göz göre göre heba edilmektedir. Bu bağlamda öncelikle şehirdeki tarım arazileri analiz edilip sınıflandırılarak imar planlarına yön verilmelidir. Tarım arazilerinin alış satışı ile ilgili işlemler son derece titizlikle yapılmalıdır. İmar planların da rekreasyon alanı içinde kalan arazi sahiplerine belediye takas yöntemiyle arazi önerilerinde bulunacak yeni alanlar oluşturmalıdır. Bu çalışmaların maliyetleri ile mevcut alan içindeki arazilerin kamulaştırma maliyetleri kıyaslanmalıdır. Arazi fiyatlarında ki spekülasyonu önlemek adına tedbirler alınmalıdır. Bu nedenle arazi satışlarına çeşitli ve zorlaştırıcı kurallar eklenebilir.

Orman alanları çevresindeki imar planları standart hale getirilerek mutlaka delinmeden uygulanmalı, şehirlerin peyzaj master planları hazırlanarak bu planların imar planlarına yön vermeleri sağlanmalıdır. Ayrıca bu planların belediyelerin rekreasyon alan projelerine de yön vermesi sağlanmalıdır.

Yeni oluşturulacak orman alanlarında yöremizde yetişen doğal ağaç türleri belirlenerek yer verilmelidir.

Orman ve park alanlarının nihai kullanıcısı olan şehir insanlarına bu alanların korunması ve kullanımı ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları çeşitli etkinlik ve kampanyalarla tekrar tekrar anlatılmalı ve park yönetim planları oluşturulmalıdır.

Şehrin aldığı yoğun göç ve şu anda nüfusun neredeyse % 10 unun oluşturan Suriyeli nüfus, şehirdeki yaşam kalitesini oldukça etkilemektedir bu nedenle şehrin ortak kullanım alanlarının sahiplenilmesi adına bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Göçle birlikte şehir hayatına dahil olan insanların ekonomik imkanları, eğitim ve kültür seviyelerinin iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Bademli, R., 1977. Distorted and Lower Forms of Capitalist Production in Underdeveloped Countries: Contemporary Artisan Shops and Workshops in Eskisehir and Gaziantep, Turkey. Unpublished PhD Dissertation. Boston: Massachusetts Institute of Technology.
- Dai, T. U, Sayılğan, Ş.S, Eldeniz, L., 2012. Gaziantep İli Eğitim Sorunları Çözüm Önerileri Deklarasyonu DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), 2013. <http://jssarchive.gantep.edu.tr/index.php/sbd/article/viewFile/207/224>
- Gaziantep Ticaret Odası verileri
- Gaziantep Sanayi Odası verileri
- Gaziantep Organize Sanayi Müdürlüğü verileri
- Gaziantep İl Çevre Durum Raporu, 2011
- GÖZEL, M 2013 , Gaziantep ilinde doğa turizmi master planı 2013 – 2023
- Karadağ, A. 2009. Kentsel Ekoloji: Kentsel Çevre Analizlerinde Coğrafi Yaklaşım, Ege Coğrafya Dergisi, 18/(1-2) (2009), 31-47.
- Orman Genel Müdürlüğü verileri
- TÜİK, 2013. Türkiye İstatistik Kurumu verileri